

István király alapította templom Ausztriában

Bad Deutsch-Altenburg (Németóvár-fürdőnek mondanám magyarul) plébániatemploma a településtől északkeletre emelkedő magaslaton áll. Az országúton közeledő, vagy a Dunán hajózó már messziről látja az érdekes alakzatú templomot.

Alsó-Ausztria egyik legöregebb temploma építésének kezdetét a szakértők az 1000. esztendő tájára teszik. A kapcsolódó legenda szerint Szt. István királyunk építtette fogadalmi templomként. Az egyik legendaváltozat úgy beszéli el, hogy a magyarok II. Konrád német császárral viseltek hadat, s István király a templomhegyen táborozott. Szorongatott helyzetében Szűz Máriához folyamodott, mire csodálatos módon a császári sereg visszavonult ütközet nélkül. István király ebben imája meghallgatását látta és elrendelte, hogy Mária tiszteletére templomot emeljenek a hegyen. A másik változat úgy tudja, hogy István királyt, útban a Duna mentében, lovai elragadták. Veszélyes helyzetében megfogadta, hogy azon a helyen, ahol lovai megállnak s ő megmenekül, templomot emeltet. A lovak a hegyre ragadták kocsiját, s ott álltak meg.

A történelmi tények szerint az 1031-ben kötött békeszerződés értelmében ez a terület Magyarországhoz került. Elképzelhető, hogy ekkor, egy már meglévő erősség falai között építették fel a templomot királyi rendeltetére. A kutatók a templom körül falmaradványokra bukkantak, de a templom falain is láthatók az elfalazott lőrésablakok nyomai. Valószínű, hogy eredetileg templomerődnek épült.

A település földesurai 1213-ban román bazilikává bővítették. Ehhez a közelben fekvő volt római város, Carnuntum romjaiból bőségesen használtak fel köveket.

A jelenlegi állapotot is tükröző szép, tiszta gótikus szentélyt a XIV. század második felében építették. Különösen szépek a külső támpillérek dísztornyocskái. Építőmestere a klosterneuburgi Michael Knab volt, a bécsi dómépítőműhely egyik építésze. A torony nyolcszögű, a kváderkövekből emelt sisak meredek csúcsokkal van övezve, ezeken zenélő alakok szobrai állanak. Építése szintén a XIV. század második felére tehető.

A templom ékessége volt az az István király által adományozott Máriakép, mely a zárandokokat évszázadokon át ide vonzotta. Bizánci mű lehetett, sajnos az idők sodrában elveszett. Fuhrmann még így említi Alt und neues Österreich című művében: „Deutsch-Altenburg: ősrégi csodatevő kegyképe az Istenanyának, melyet 700 évvel ezelőtt Szt. István király, Magyarország első keresztény uralkodója helyeztetett el tiszteletből az általa építtetett templomban.” A török hadjáratok során a kép a Bruck an der Leitha ágostonrendi kolostorába került, s mikor II. József ezt a kolostort is feloszlatta, a kép nyomtalanul eltűnt.

A templom egyébként az 1529-es és 1683-as évben szenvedte el az átvonuló török seregek pusztítását. A török idők elmúltával és a helyreállítás után, a XVIII. század elejétől kezdve jöttek a magyar zárandokok ide, főleg Pozsony környékéről (ami légvonalban kb. 16 km távolságra van Deutsch-Altenburgtól), Szt. István király ünnepén, augusztus 20-án. A templom búcsúnapiján, augusztus 15-én a nyugatmagyarországi horvát telepések zárandokoltak ide. Egy ilyen zárandoklat alkalmával, égve felejtett gyertyák miatt égett le 1774-ben a templom. A kár igen jelentős volt.

A templom körül levő temető csodálatosan szép, kör alaprajzú, tagolt román kapujú halotti kápolnájával (csontházával) Napóleon átvonuló serege, a franciák gyűjtötták fel 1809-ben. Csak évtizedekkel később, a bécsi egyetemisták áldozatkészségéből sikerült ezt a szép műemléket a végső pusztulástól megmenteni. A templomot a II. világháború során érték újra sérülések. A közelében robbant bombák légnyomása az ódon, festett üvegablakokat kitörte. Pótlásukra csak 1959-ben került sor.

A templom ma is magán hordozza alapítójának emlékét. A bal oldali mellékoltáron van Szt. István képe, amint a templomot Szűz Máriának ajánlja. Mellette áll fia, Szt. Imre herceg, pajzsán Magyarország címerével. A képet 1726-ban adományozta Koháry István gróf (1649–1731), a költő, katona, ország-bíró („judex curiae”). A főbejárattal szemben, az északi oldalhajóban van az a festett üvegablak (1959-ből), melyen Szt. Istvánt örökítették meg, királyi palástját védőn terjeszti ki Bad Deutsch-Altenburg temploma fölé. Ennek az üvegfestménynek ajánlása magyar nyelvű.

A templomhoz közel egy pihenőhely található, magyar és német feliratú táblával megjelölve, a „Szt. István király pihenő”, melyet a település — egyébként már a római időkől fogva ismert kenes gyógyvizű fürdő —, idegenforgalmi egyesülete létesített 1958-ban.

Pozder Miklós